PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok IV. Warszawa, poniedziałek 5 sierpnia 1929 r. Nr. 177.

TREŚĆ: Sprawy polskie: Sytuacja w Polsce.—Polska a Niemcy. — **Zagadnienia ogólne:** Przed Konferencją Międzynarodową w Hadze. — Anglja a Z. S. R. R. — Sprawa rozbrojenia. — Sytuacja gospodarcza w Niemczech. — Sytuacja polityczna na Litwie.

W DODATKU: Przegląd prasy Z. S. R. R. i emigracji rosyjskiej.

SPRAWY POLSKIE

SYTUACJA W POLSCE.

The Manchester Guardian 31.VII., omawiając w art. wst. sprawę Ulitza, pisze, iż przyśpieszyła ona dyskusję nad kwestją mniejszości narodowych na marcowej sesji w Genewie i czerwcowej w Madrycie, która to dyskusja będzie kontynuowana na wrześniowej sesji Ligi w Genewie. Dając charakterystykę Ulitza, autor stwierdza, iż cieszył się on dużym szacunkiem nietylko wśród Niemców, lecz i Polaków. Autor stara się dowieść niewinności Ulitza, na dowód czego przytacza dwukrotną odmowę sejmu śląskiego wydania Ulitza władzom sądowym. Ulitz został aresztowany dopiero po rozwiązaniu sejmu na skutek rozporządzenia z Warszawy. Rozprawa w Katowicach dowiodła zupełnie niewinności oskarżonego. Oskarżenie opierało się nie na oryginalnych dokumentach, lecz na fotografjach z domniemanych dokumentów. Grafolog szwajcarski nie był w stanie stwierdzić autentyczności sfotografowanego podpisu Ulitza. Rozprawa ujawniła cały szereg dowodów ,iż dr. Ulitz był nietylko lojalny względem państwa polskiego, lecz propagował tę lojalność wśród innych, dążąc do ściślejszego porozumienia pomiędzy polską a niemiecką republiką. Autor nie czyni żadnych zarzutów pod adresem sędziów, lecz wyraża niezadowolenie z wyroku, który — zdaniem jego — posiada bezwątpienia charakter polityczny. W Polsce panuje dyktatura, a przy każdej dyktaturze sprawy polityczne zajmują pierwsze miejsce, dopiero na drugiem miejscu stoi prawo. Każdy polski sędzia może być usunięty na żądanie rzadu i dlatego trudno wymagać od sedziów katowickich, by ryzykowali swoją karjerę dla dr. Ulitza i dla abstrakcyjnej sprawiedliwości. Wydali oni wyrok tak łagodny, jak tylko mogli, lecz surowość lub łagodność wyroku jest w danym wypadku kwestją bez znaczenia.

W Katowiccah toczyła się sprawa nie dr. Ulitza, lecz sprawa opieki Ligi nad mniejszościami narodowemi i okazało się, że opieka ta jest niedostateczna i sprawiedliwości nie stało się zadość.

Berliner Tageblatt 4.VIII. w dodatku handl. omawia trudności kredytowe w Polsce, wzmożenie się protestów wekslowych. Ponadto daje się zauważyć zmniejszenie się wkładów oszczędnościowych w bankach prywatnych z wyjątkiem jednak Górnego Śląska, gdzie wkłady w bankach utrzymują się stosunkowo na wysokim poziomie.

POLSKA A NIEMCY.

Vossische Ztg. 3.VIII. pisze z powodu ukazania się w „Monitorze Polskim" dalszej listy majątków likwidacyjnych, że władze polskie starają się na drodze okrężnej — przez plan Young'a — znaleźć związek między sprawą likwidacji a rozrachunkiem z odszkodowań wojennych. Szczególnie zaś przykrem jest, że Polska w obecnej chwili przechodzi do wywarcia mniej lub wiecej jawnego nacisku na rząd niemiecki, aby tenże podjął rokowania z Polska w sprawach finansowych, w chwili, która jest najmniej odpowiednia. Jeżeli bowiem obecnie w Hadze Polska bierze udział w rokowaniach odszkodowaniowych, to ta okoliczność daje możności zgłoszenia pretensyj do kasy odszkodowaniowej. W całokształcie rokowań nad rozdziałem świadczeń niemieckich powinien sie także znaleźć sposób na zaspokojenie polskich żądań.

Podjecie nowych likwidacyi, które conajmniej sprzeciwiaja sie duchowi układów madryckich i planowi Younga, musi być odczute jako rodzaj presji która bynajmniej nie posłuży do odprężenia sytuacii miedzy Polska a Niemcami, tembardziej, że sytuacja ta w ostatnich czasach jest oprócz tego naprężona.

Dziennik zaznacza, że wcale nie dziwiłby się, gdyby ministerstwo spraw zagr. Rzeszy założyło ostry protest przeciwko wznowieniu likwidacji, w chwili zupełnie nieodpowiedniej do tego rodzaju polityki nacisku.

Der Tag 4.VIII. pisze, że na pomoc polskiej propagandzie przeciwko Niemcom przychodzą Francuzi, którzy brali udział ostatnio w wycieczce dziennikarskiej do Polski. Dziennik obszernie opisuje rzekomy teror szkolny w Polsce na dowód, że dowodzenia francuskie nie są słuszne i rozwodzi się dalej nad procesem Ulitza.

Wracając do twierdzeń dziennikarza Boursona o objektywności Polaków w stosunku do Niemców, dziennik pisze: „Jest to wogóle nie do wiary, że w dziesięć lat po zakończeniu wojny są rozpuszczane takie namacalne wprost kłamstwa".

ZAGADNIENIA OGOLNE

PRZED KONFERENCJĄ MIĘDZYNARODOWĄ. W HADZE.

Der Tag 4.VIII. w art. wst. zapytuje, czy obecna konferencja w Hadze nie będzie drugim Wersalem? Jest to konferencja, co do której Stresemann musi sobie powiedzieć, że jego celem było od pięciu lat, aby nie doszła do skutku. W każdym razie na porządku dziennym tej konferencji stoi sprawa odszkodowań i opróżnienia Nadrenji. Stresemann jednak na czas dostrzegł niebezpieczeństwo, jakie kryje się w w łączeniu tych dwóch spraw.

Dziennik zwraca szczególną uwagę na groźne położenie Niemiec, z powodu niepowodzenia rokowań rozbrojeniowych i z powodu niedotrzymania warunków rozbrojenia przez państwa sprzymierzone.

Journal des Débats 2.VIII. pisze w związku z deklaracją parlamentarną Briand'a, iż można rozmaicie pojmować zadania przyszłej konferencji międzynarodowej; są także różne sposoby bronienia sprawy Francji i okoliczności niewątpliwie ich jeszcze dostarczą. Likwidacja taka, jak ją pojmują czynniki międzynarodowe, byłaby katastrofalna dla Francji, gdyż żąda ona bezwarunkowej ewakuacji Nadrenji. Jeżeli by Briand zgodził się na to, ściągnąłby na siebie niezadowolenie zarówno parlamentu jak i całego społeczeństwa.

Journal des Débats 3.VIII. Bernus pisze, iż rząd niemiecki zamierza dać swoim delegatom do Hagi instrukcję, aby zgodzili się oni na działanie komisji konstatacyjno-pojednawczej w Nadrenji tylko do r. 1935.

Min. Stresemann będzie miał trudności z wytłómaczeniem, dlaczego istnienie tej komisji mogłoby przeszkadzać Niemcom, jeżeli nie mają one zamiaru pogwałcenia traktatu pokojowego. Życzeniem Francji jest, aby konferencja w Hadze doszła do konkretnych rezultatów. Wszyscy jednak muszą otrzymać odpowiednie gwarancje, w myśl uchwał powziętych we wrześniu r. ub. Komisja, która ma powstać, przyczyni się niewątpliwie do utrzymania dobrych stosunków pomiędzy Francją a Niemcami. Wszyscy, którzy pragną konsolidacji pokojowej Europy powinniby zgodnie żądać jej utworzenia.

ANGLJA A Z. S. R. R.

The Times 31.VII., omawiając w art. wst. konferencję Dowgalewskiego z Hendersonem, dochodzi — po zaanalizowaniu sytuacji w Rosji — do wniosku, że nawiązanie stosunków dyplomatycznych nie da tych ekonomicznych korzyści, jakich możnaby się spodziewać. Jako przykład ustosunkowania się do Sowietów, autor podaje Stany Zjedn., które nie uznały rządu sowieckiego, a mimo to pozostają z Sowietami w stosunkach handlowych.

Le Temps 3.VIII. w związku z przerwaniem pertraktacyj angielsko - sowieckich pisze w art. wst., iż Sowiety wywnioskowały ze skwapliwości rządu angielskiego w kierunku wznowienia z nimi stosunków, że będą mogły pokierować pertraktacje w sposób dla siebie korzystny oraz stawiać warunki i żądania. Pojęcie to okazało się jednak błędne. Jakkolwiek zerwanie układów jest nieprzyjemne dla rządu angielskiego, ze względów polityki ogólnej, gdyż oznacza ono niepowodzenie polityki nowego gabinetu zaraz na wstępie jego działalności, to jednak zarówno Mac Donald, jak i Henderson wiedzą doskonale, iż są stanowcze granice, których nie można przekroczyć w rokowaniach z Sowietami, choćby ze względu na sytuację parlamentarną w Londynie. Trudno dziś przewidzieć kiedy nastąpić może wznowienie przerwanych rokowań; porozumienie z Moskwą wymagać będzie w każdym razie dłuższego czasu. Tymczasem Sowiety starają się wmówić w opinję, iż gabinet londyński niema szczerych chęci do wznowienia z nimi stosunków. Zrzucanie odpowiedzialności za swe niepowodzenia na innych jest odwiecznym zwyczajem rządu sowieckiego.

SPRAWA ROZBROJENIA.

The Morning Post. 31.VII. Koresp. dypl. dowiaduje się, że Mac Donald i ambasador Dawes doszli do porozumienia w sprawie procedury na rozbrojeniowej konferencji morskiej. Ma być zwołane preliminarna konferencja, w której wezmą udział Ameryka, Japonja, Francja, Włochy i Anglja. Na konferencji tej przedstawione będą propozycje i sugestje, sformułowane podczas rozmów Mac Donald'a z Dawes'em. O ile propozycje te zostaną uznane za podstawę do porozumienia w sprawach morskich — wówczas będzie zwołana w najbliższym czasie konferencja rozbrojeniowa. Rezolucje, powzięte na tej konferencji, będą przedstawione na preliminarnej konferencji rozbrojeniowej w Genewie, celem której ma być pozyskanie dla idei rozbrojeniowei pozostałych mocarstw. Z procedury przyjętej przez Dawes'a i Mac Donald'a wynika, że nie chodzi tu tylko o krążowniki, lecz o ograniczenie budowy wszystkich kategoryj statków wojennych.

Le Temps 2.VIII. pisze w art. wst., że postanowienie rządu angielskiego wstrzymania budowy niektórych okrętów i zredukowania programu marynarki na okres najbliższy wywarło jaknajlepsze wrażenie w Waszyngtonie, gdyż w Ameryce od dłuższego czasu już panuje niepokój z powodu wielkich wydatków na budowę floty. Są to, zdaniem dziennika korzystne okoliczności dla ogólnej polityki redukcji zbrojeń na morzu.

SYTUACJA GOSPODARCZA W NIEMCZECH.

Deutsche Tageszeitung 2.VIII. w art. wst. nawołuje do ratowania rolnictwa niemieckiego, które przeżywa ciężki kryzys od pięciu lat. W szczególnie ciężkiem położeniu znajdują się drobni rolnicy we wszystkich dzielnicach Rzeszy. Na wiosnę b. r. z tego powodu powstał wspólny front niemieckich organizacyj rolniczych. Akcja ta wykroczyła nawet daleko poza ramy tych organizacyj, jak tego dowodzi trzeci zeszyt wydawnictwa „Deutsches Bauerntum", będącego pod protektoratem dr. Hermesa. Główną przyczyną kryzysu rolniczego jest różnica między cenami na wyroby przemysłu i na produkty rolne, które stoją o kilkadziesiąt procent niżej. Nakłada to na rolnictwo przymus ponoszenia większych wydatków, niż pozwalają dochody i doprowadziło to do tego, że w ostatnich kilku latach zadłużenie rolnictwa niemieckiego wzrosło o 8,9 miljardów mk.

Zapobiec temu na przyszłość można przez wyrównanie cen produktów rolnych z cenami wyrobów przemysłowych, co jest możliwe tylko zapomocą podwyższenia cen na produkty rolnicze. Warunkiem wstępnym jednak do tej sprawy jest wzmocnienie ochrony celnej, gdyż tylko wówczas rolnictwo będzie mogło odbudować równowagę budżetową i zapewnić dochodowość. Na tej drodze dopiero będzie mogła być przywrócona równowaga gospodarcza Niemiec.

Deutsche Tageszeitung 2.VIII. podaje streszczenie odczytu prezesa Landbundu, b. ministra Schielego, wygłoszonego w Radjo dnia wczorajszego o trudnem położeniu rolnictwa niemieckiego. Schiele głównie zastanawiał się nad tem, co przedewszystkiem należy przedsięwziąć dla zapobiegnięcia dalszemu kryzysowi rolnictwa.

Przedewszystkiem uważa on za konieczne wprowadzenie ochrony celnej dla rolnictwa z dwóch powodów: 1) nadprodukcji światowej najważniejszych artykułów rolniczych i 2) niższości kosztów produkcji światowej w porównaniu z Niemcami.

SYTUACJA POLITYCZNA NA LITWIE.

Rytas 31.VII., nawiązując do 7-ej rocznicy przyjęcia przez sejm ustawodawczy konstytucji litewskiej, zaznacza, że aczkolwiek konstytucja ta nie jest doskonała, wszelako czynione przeciwko niej zarzuty są nierzeczowe. Można się o tem przekonać chociażby z tego, że t. zw. konstytucja 15 maja prawie całkowicie została przepisana ze starej, za wyjątkiem miejsc, dotyczących sejmu, prezydenta i częściowo rządu. Dziennik wytyka rządowi, że po ogłoszeniu nowej konstytucji, nie został jednak przywrócony normalny ustrój konstytucyjny, pomimo obietnic rządu. „Tylko bolszewicy i inni dyktatorzy rządzą przy pomocy środków policyjnych, nie licząc się ze sprawiedliwemi i rozsądnemi wymaganiami narodu. Jednak taki ustrój nie da się niczem usprawiedliwić, gdyż jest on uzurpowaniem swobody i praw obywatelskich".

W końcu dziennik uwypukla nienormalną sytuację na Litwie, która bardzo ujemnie wpływa na społeczeństwo. „Najwyższy już czas wprowadzić życie wewnętrzne kraju na tory konstytucyjne. Nienormalne położenie prawne obywateli jedynie osłabia państwo i nie pozwala na przejaw jego sił twórczych".

Lietuvos Žinios 1.VIII. podkreśla doniosłą rolę konstytucji w życiu państwa. „Tylko rządy parlamentarne — pisze dziennik — zapewnić mogą pokojowy i kulturalny rozwój Litwy".

Lietuvos Aidas 1.VIII. w art. wst., nawiązując do obchodów „czerwonego dnia" 1 sierpnia „nakazanego komunistom wszystkich krajów przez Komintern moskiewski", podkreśla, że obchodzenie przez litewskich chrz.-demokratów tegoż dnia 7-ej rocznicy przyjęcia przez sejm ustawodawczy konstytucji litewskiej, nie czyni dla nich zaszczytu. Dziennik podkreśla całkowite niepowodzenie komunistów na Litwie, przeciwko którym wystąpili sami robotnicy litewscy i ostro atakuje opozycję chrz.-demokratyczną, za jej usiłowania krytykowania przy każdej sposobności poczynań rządowych.

Dziennik kończy: „Aczkolwiek litewska opozycja z prawicy jakoteż z lewicy — mówi, że nie chce wydać Litwy na łup Polakom i nie solidaryzuje z pleczkajtisowcami — jednakże dotychczas nie chce potępić skierowanej przeciwko państwu litewskiemu pracy tych ostatnich".

Rytas 2.VIII., nawiązując do propagandy Kominternu w związku z obchodem dn. 1.VIII t. zw. „czerwonego dnia", omawia szerzenie się komunizmu na Litwie, czego najlepszym dowodem jest — zdaniem dziennika — przepełnienie komunistami więzień litewskich. Jako na przyczynę — sprzyjającą rozwojowi akcji komunistycznej na Litwie — dziennik wskazuje — nienormalna sytuację wewnętrzna w kraju oraz przyjazna względem sowietów politykę zagraniczna rzadu litewskiego. Dziennik podkreśla, że litewska polityka zagraniczna „powinna zostawić bagna sowieckie" i skierować się na własne tory, gdyż tylko do takiej polityki miałoby zaufanie społeczeństwo litewskie.

Prasa litewska z 31.VII. informuje o szerzeniu na wielką skalę w powiecie trockim, skierowanej przeciwko rządowi literatury „pleczkaitisowców". Osoby zajmujące się rozrzucaniem ulotek nie zostały dotychczas wykryte.

Prasa litewska z 31.VII. informuje o aresztowaniach na Litwie, w związku z manifestacjami przygotowanemi przez komunistów litewskich na dzień 1 sierpnia. Ogółem zostało aresztowanych 26 osób, przeważnie żydów.

Prasa litewska z 1.VIII. informuje, że w związku ze wzmożona emigracja na Litwie gabinet ministrów postanowił założyć w Kanadzie i Afryce południowej konsulaty litewskie. Konsulaty rozpoczną swe funkcjonowanie od 1 stycznia roku przyszłego.